

Devlet, inançlar üzerinde koruyuculuk iddiasında da bulunmamalıdır. Zira bunun tarihsel sonuçları, acı gerçekler olarak karşımızda durmaktadır. 1572'deki Aziz Bartolomeus Katliamı (bu katliamdan, Roma'daki Papa, Katolik dünyası adına büyük bir mutluluk duymuştur; zira onun için ölenler insan değil, dinsiz Protestanlardır. 16. ve 17. yüzyıldaki Osmanlı-safevi savaşları ve Anadolu'da Sünni-Şii çekişmesinin yarattığı kısımlar; ya da çok daha eskilerden, Emevi döneminde, Haccac ve İbn Kuteybe'nin askeri faaliyetleri, ya da Roma'nın Hristiyanları tam üç asır boyunca kovuşturması ve arenalarda düzenlenen eğlencelik seyirlerinde onları acımasızca aslanlara yem etmesi; ya da insanlığın en büyük ayıplarından biri olan 11. Dünya savaşı'nda Nazi ideolojisine yenik düşmüş Almanların, Yahudi Soykırımı, bunun hafızalardan silinmez örnekleridir. Tüm bunları göz önünde bulundurarak söyleyelim ki (özellikle Hanbeli fıkhı temelli) katı bir insan anlayışının Anadolu'da barınması mümkün olmamıştır.

Çünkü Anadolu, Alevilerden Ortodoks Rumuna, hatta çeşitli Ermeni kiliseleri de dahil olmak üzere, bünyesinde barındırdığı Yahudi cemaatlerine kadar, birlikte, yetmiş iki milletten insana ve pek çok inanca ev sahipliği yapmıştır ve yapmaktadır.

Böyle bir çerçeve içinde Osmanlıların da oldukça esnek bir fıkıh ekolü olan Hanefi fıkhını tercih etmeleri herhalde rastlantı değildir. Kaldı ki, imparatorluk topraklarında, diğer milletlerin ve fıkıh ekollerinin de hukuki temsilcileri her daim mevcuttu.

Yukarıda kabaca özetlediğimiz bu tarihsel çerçeve, günümüzde, " bid'at"lerin temizlenmesi, dinde reform, ya da dinin güncellenmesi gibi asırlık meselelerin çözümlerinin, belirttiğimiz bu olgular karşısında pek çok kolay olmadığını, meselenin siyasi çıkarlar için ucuz ve popülist söylemlere yem edilmemesi gerektiğini belirtelim.

Bize göre ötekileştirici, din ve inançtan dışlayıcı yaklaşımlar yerine, tarihsel olguları göz önüne alarak, ortaya çıkmış yeni sorunları değerlendirerek ve özgürlükler mefhumunu da gözeterek yeni fikirlerin İslam coğrafyasında tartışmaya açılması önemlidir.

21. Yüzyıl dünyasında, sadece İslam için değil, diğer pek çok inanç için de yıkıcı olacaktır. İnanıyoruz ki, kendini Müslüman olarak tanımlayan insanların geleneklerinden gelen kandil gibi ritüelleri gönüllerince kutlamalarında, mevlüt okumalarında, ramazan eğlencelerine katılmalarında ve hatta Ramazan Bayramı'na Şeker Bayramı demelerinde bir beis yoktur. Toplumsal alanda başka pek çok çelişki ve aymazlık ayyuka çıkmışken, bunlarda beis görmek ve ötekileştirmek dine öyle veya böyle mesafeli olanları daha da uzaklaştıracaktır. Son tahlilde, önemli olan başkasının ona dayattığı tanım değil, aksine bireyin kendini nasıl tanımladığıdır.

Yine önemli olan kabul ettiği bu kimlik çerçevesi içinde yaratıcısıyla, hiçbir aracı olmaksızın kurduğu bağıdır.

İslam dünyasında ihya, tecdit, iyiliği emretme, kötülüğü nehyetme gibi kavramları ortaya koyarken sert ve çatışmacı bir yaklaşım sergilemek, bu yaşayan halklara ve inanç gruplarına eziyetle sonuçlanmaktadır. Ayrıca günümüzde, vergi veren vatandaşlar olarak insanların artık farklı inançları ve aynı inanç içindeki farklı düşünceleri ifade etme özgürlüğü ve demokratik anlayış bunu gerektirir. Anadolu'da Mevlevilik ve Alevi-Bektaşilik olduğu gibi, farklı mezhep ve meşrepler de vardı; ancak büyük çoğunluk kendini tarikat ya da mezhep üzerinden tanımlamazdı, sorulduğunda onlar kısaca Müslüman'dı. Kaldı ki; Arabistan'da 18. Yüzyıl'da doğan bir başka ihya ve tasfiye hareketi Vehhabilik'in, 250 yıldır İslam dünyasında çıkardığı fitne ve kargaşa ortadadır. Dinde zorlama asla yoktur.

Kalın Sağlıcakla!